

प्रदेश लोक सेवा आयोग

गण्डकी प्रदेश

प्रदेश र स्थानीय कृषि सेवा अन्तर्गतका फिसरिज, भेटेरिनरी र लाइभस्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूह, चौथो तह, नायव मत्स्य प्राविधिक सहायक/ नायव पशु स्वास्थ्य प्राविधिक सहायक/नायव पशु सेवा प्राविधिक सहायक पदको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

यस पाठ्यक्रम योजनालाई दुई चरणमा विभाजन गरिएको छः

भाग - १

लिखित परीक्षा (Written Examination):- प्रथम चरण
द्वितीय चरण

पूर्णाङ्क:-१००

पूर्णाङ्क:-१००

भाग - २

अन्तिम चरण (Final Examination) :- अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क:-३०

लिखित परीक्षा योजना (Written Examination Scheme)

१. लिखित परीक्षा:- प्रथम चरण (First Phase)

तालिका (१)

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली		प्रश्न संख्या × अङ्क	समय
प्रथम	सामान्य ज्ञान र सार्वजनिक व्यवस्थापन (General Awareness & Public Management)	१००	४०	वस्तुगत (Objective)	बहुवैकल्पिक प्रश्न (Multiple Choice Questions)	२० प्रश्न × २ अङ्क (४० अङ्क)	४५ मिनेट
	सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job Based knowledge)					३० प्रश्न × २ अङ्क (६० अङ्क)	

२. लिखित परीक्षा:- द्वितीय चरण (Second Phase)

तालिका - (२)

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली		प्रश्न संख्या × अङ्क	समय
द्वितीय	सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job Based knowledge)	१००	४०	विषयगत (Subjective)	छोटो उत्तर (Short Answer) लामो उत्तर (Long Answer)	१२ प्रश्न × ५ अङ्क (६० अङ्क) ४ प्रश्न × १० अङ्क (४० अङ्क)	२ घण्टा १५ मिनेट

अन्तिम चरण - अन्तर्वार्ता (Interview)

तालिका (३)

विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	समय
अन्तर्वार्ता (Interview)	३०		बोर्ड अन्तर्वार्ता	-

द्रष्टव्यः

१. यो पाठ्यक्रम योजनालाई लिखित परीक्षा (प्रथम चरण र द्वितीय चरण) तथा अन्तिम चरण (अन्तर्वार्ता) गरी दुई भागमा विभाजन गरिएको छ।

प्रदेश लोक सेवा आयोग

गण्डकी प्रदेश

प्रदेश र स्थानीय कृषि सेवा अन्तर्गतका फिसरिज, भेटेरिनरी र लाइभस्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूह, चौथो तह, नायव मत्स्य प्राविधिक सहायक/ नायव पशु स्वास्थ्य प्राविधिक सहायक/नायव पशु सेवा प्राविधिक सहायक पदको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

३. लिखित परीक्षाको प्रश्नपत्रको माध्यम भाषा पाठ्यक्रमको विषयवस्तु जुन भाषामा छ सोही भाषाको आधारमा नेपाली वा अंग्रेजी मध्ये कुनै एक मात्र भाषा हुनेछ। तर विषयवस्तुलाई स्पष्ट गर्नुपर्ने अवस्थामा दुवै भाषा समेत प्रयोग गर्न सकिने छ।
४. लिखित परीक्षाको माध्यम नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनेछ।
५. वस्तुगत बहुवैकल्पिक (Multiple Choice) प्रश्नहरूको गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर बापत २० प्रतिशत अङ्क कट्टा गरिनेछ। तर उत्तर नदिएमा त्यस बापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कट्टा पनि गरिने छैन।
६. परीक्षामा कुनै पनि प्रकारको क्याल्कुलेटर लगायत विद्युतीय उपकरणहरू प्रयोग गर्न पाइने छैन।
७. परीक्षामा सोधिने प्रश्नसंख्या, अङ्क र अङ्कभार यथासम्भव सम्बन्धित पत्र/विषयमा दिईए अनुसार हुनेछ।
८. विषयगत प्रश्न हुने पत्र/विषयका प्रत्येक खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन्। परीक्षार्थीले प्रत्येक खण्डका प्रश्नहरूको उत्तर सोही खण्डको उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ।
९. यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जेसुकै लेखिएको भए तापनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाईएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ।
१०. प्रथम चरण (First Phase) को लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरण (Second Phase) को लिखित परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ।
११. लिखित परीक्षाको प्रथम चरण (First Phase) मा प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्कको शतप्रतिशत अङ्क तथा द्वितीय चरण (Second Phase) को प्राप्ताङ्कहरू जोडी कूल अङ्कको आधारमा लिखित परीक्षाको नतिजा प्रकाशित गरिनेछ।
१२. लिखित परीक्षामा छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र अन्तिम चरणको अन्तर्वार्तामा सम्मिलित गराइनेछ।
१३. लिखित परीक्षा र अन्तिम चरणको अन्तर्वार्ताको कुल अङ्क योगका आधारमा अन्तिम परीक्षाफल प्रकाशित गरिनेछ।
१४. पाठ्यक्रम लागू मिति:- २०८२।०९।०९

प्रदेश लोक सेवा आयोग

गण्डकी प्रदेश

प्रदेश र स्थानीय कृषि सेवा अन्तर्गतका फिसरिज, भेटेरिनरी र लाइभस्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूह, चौथो तह, नायव मत्स्य प्राविधिक सहायक/ नायव पशु स्वास्थ्य प्राविधिक सहायक/नायव पशु सेवा प्राविधिक सहायक पदको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र (Paper I) :-

सामान्य ज्ञान र सार्वजनिक व्यवस्थापन तथा सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान

भाग (Part I) :

सामान्य ज्ञान र सार्वजनिक व्यवस्थापन

(General Awareness and Public Management)

खण्ड-क (Section - A) (१० प्रश्न x २ अङ्क = २० अङ्क)

१. सामान्य ज्ञान (General Awareness)

- १.१. नेपालको ऐतिहासिक, साँस्कृतिक, सामाजिक र आर्थिक अवस्था सम्बन्धी जानकारी
- १.२. नेपालको भौगोलिक अवस्था, प्राकृतिक स्रोत साधनहरू र गण्डकी प्रदेशका प्रमुख विशेषताहरू
- १.३. संघीय तथा गण्डकी प्रदेशको चालु आवधिक योजना सम्बन्धी जानकारी
- १.४. जनसंख्या, बसाइसराई, वातावरण, जलवायु परिवर्तन, जैविक विविधता र दिगो विकास
- १.५. विज्ञान प्रविधि र सूचना प्रविधिका महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू
- १.६. जनस्वास्थ्य, खाद्य र पोषण सम्बन्धी सामान्य जानकारी
- १.७. नेपालको संविधान (भाग-१ देखि ५ सम्म र अनुसूचीहरू)
- १.८. संयुक्त राष्ट्रसंघ, क्षेत्रीय संगठन (सार्क र बिमस्टेक) सम्बन्धी जानकारी
- १.९. राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय महत्वका समसामयिक गतिविधिहरू
- १.१०. लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण (GEDSI) सम्बन्धी सामान्य जानकारी

खण्ड (Section - B) : (१० प्रश्न x २ अङ्क = २० अङ्क)

२. सार्वजनिक व्यवस्थापन (Public Management)

- २.१. कार्यालय व्यवस्थापन (Office Management)
 - २.१.१. कार्यालय (Office) : परिचय, महत्व, कार्य र प्रकार
 - २.१.२. सहायक कर्मचारीका कार्य र गुणहरू तथा सुपरिवेक्षकसँगको कार्य-सम्बन्ध
 - २.१.३. कार्यालय स्रोत साधन (Office Resources): परिचय र प्रकार
 - २.१.४. कार्यालय कार्यविधि (Office Procedure) : पत्र व्यवहार (Correspondence), दर्ता र चलानी (Registration & Dispatch), परिपत्र (Circular), तोक आदेश (Order), टिप्पणी लेखन र टिप्पणी तयार पार्दा ध्यान दिनुपर्ने विषयहरू
 - २.१.५. एकीकृत कार्यालय व्यवस्थापन प्रणालीको प्रयोग
 - २.१.६. कार्यालयमा सूचना प्रविधिको प्रयोग (Word, Excel, Presentation System, E-mail, Internet and Social Media)
 - २.१.७. अभिलेख व्यवस्थापन (Record Management)
 - २.१.८. सार्वजनिक खरिद व्यवस्थापन (Public Procurement Management) सम्बन्धी सामान्य जानकारी (खरिद योजना, लागत अनुमान र खरिद विधिका प्रकार)
- २.२. गण्डकी प्रदेश निजामती सेवा र स्थानीय सेवा सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाहरू:
 - २.२.१. गण्डकी प्रदेश निजामती सेवा र स्थानीय सेवाको गठन, संगठन संरचना, पदपूर्ति गर्ने तरिका र प्रक्रियाहरू

प्रदेश लोक सेवा आयोग

गण्डकी प्रदेश

प्रदेश र स्थानीय कृषि सेवा अन्तर्गतका फिसरिज, भेटेरिनरी र लाइभस्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूह, चौथो तह, नायव मत्स्य प्राविधिक सहायक/ नायव पशु स्वास्थ्य प्राविधिक सहायक/नायव पशु सेवा प्राविधिक सहायक पदको खुला र

आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- २.२.२. कर्मचारीको नियुक्ति, सरुवा, बढुवा, बिदा, विभागीय सजाय र अवकाश
- २.२.३. कर्मचारीले पालन गर्नुपर्ने आचरण र कर्तव्यहरू
- २.३. भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९
- २.४. मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय सम्बन्धी जानकारी
- २.५. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, (संशोधन सहित) २०७४
- २.६. लोक सेवा आयोग र प्रदेश लोक सेवा आयोग सम्बन्धी सामान्य जानकारी
- २.७. सरकारी बजेट प्रणाली सम्बन्धी सामान्य जानकारी
- २.८. सार्वजनिक सेवा प्रवाहको अर्थ, सेवा प्रवाह गर्ने निकाय, तरिका र माध्यमहरू
- २.९. सार्वजनिक बडापत्र (Public Charter) : महत्व र आवश्यकता
- २.१०. सार्वजनिक व्यवस्थापनमा निर्देशन, नियन्त्रण, समन्वय, निर्णय प्रक्रिया, उत्प्रेरणा र नेतृत्व सम्बन्धी जानकारी।

प्रदेश लोक सेवा आयोग

गण्डकी प्रदेश

प्रदेश र स्थानीय कृषि सेवा अन्तर्गतका फिसरिज, भेटेरिनरी र लाइभस्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूह, चौथो तह, नायव मत्स्य प्राविधिक सहायक/ नायव पशु स्वास्थ्य प्राविधिक सहायक/नायव पशु सेवा प्राविधिक सहायक पदको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

भाग (Part II) :-

सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job Based - Knowledge)

(३० प्रश्न × २ अङ्क = ६० अङ्क)

१. भेटेरिनरी

- १.१ आन्तरिक परजीवी: नाम्ले जुका, गोलो जुका, फिते जुकाका प्रमुख लक्षण, रोग निदान, उपचार तथा रोकथाम
- १.२ बाह्य परजीवी: किर्ना, जुम्मा, उपियाँ तथा लुतोका प्रमुख लक्षण, रोग निदान, उपचार तथा रोकथाम
- १.३ प्रमुख ब्याक्टेरियल रोगहरू: भ्यागुते रोग, पटके रोग, चरचरे रोग, इन्टेरोटोसेमिया, थुनेलो, क्षयरोग र जोन्स रोग, फाउल टाइफाइड, कुखुराको हैजा, पुल्लोरम, खुर कुहिने रोग, ब्रुसेल्लोसिस तथा लम्पी स्किन रोगका लक्षण, निदान, उपचार तथा रोकथाम
- १.४ प्रमुख भाइरल रोगहरू: पि.पि.आर, एभियन ईन्फ्लुएन्जा, खोरेत, रेविज, स्वाईन फिभर, कुखुराको विफर, गम्बोरो, रानीखेत तथा म्यारेक्स रोगका लक्षण, निदान, उपचार तथा रोकथाम:
- १.५ निम्न प्रजनन सम्बन्धी विकृति: कारण, लक्षण, उपचार तथा रोकथाम
 - १.५.१ साल नझर्ने
 - १.५.२ तुहिने
 - १.५.३ डिस्टोक्रिया
 - १.५.४ बाँझोपन
- १.६ नेपालका प्राथमिकता प्राप्त जुनोटिक रोगहरू
- १.७ पशुपंक्षीमा भिटामिन र खनिजको कमिबाट हुने रोगहरू
- १.८ गाई भैंसीका मेटाबोलिक रोगहरू: मिल्क फिबर, किटोसिस र डाउनर काउ सिन्ड्रोम
- १.९ ढुसि तथा ढुसि जन्य पर्दाथबाट हुने रोगहरू
- १.१० प्रोटोजोवल रोगहरू: कक्सिडियोसिस तथा रक्त प्रोटोजोवल रोगहरूका प्रमुख लक्षण, रोग निदान, उपचार तथा रोकथाम
- १.११ नमुना संकलन तथा संप्रेषण विधि
- १.१२ आधारभूत प्रयोगशाला उपकरणहरू तथा निर्मलीकरणका तरीकाहरू

२. लाइभस्टक, पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट

- २.१ गाई भैंसीका जातहरू, तिनीहरूको शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
 - २.१.१ उन्नत जात: जर्सी, होलिस्टन फ्रिजियन, ब्राउन स्वीस, हरियाना
 - २.१.२ स्थानीय जात: अच्छामी, लुलु, खैला र चौरी
 - २.१.३ उन्नत जात: मुर्रा, निली राभी भैंसी

प्रदेश लोक सेवा आयोग

गण्डकी प्रदेश

प्रदेश र स्थानीय कृषि सेवा अन्तर्गतका फिसरिज, भेटेरिनरी र लाइभस्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूह, चौथो तह, नायव मत्स्य प्राविधिक सहायक/ नायव पशु स्वास्थ्य प्राविधिक सहायक/नायव पशु सेवा प्राविधिक सहायक पदको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

२.१.४ स्थानीय जात: लिमे, पारकोटे र गड्डी

२.२ उन्नत तथा स्थानीय बाखाका जातहरू, तिनीहरूको शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू

२.२.१ जमुनापारी, वोयर, बारबरी, सानन्, च्याँगा, सिन्हाल, खरी (पहाडी), तराई बाखा

२.३ उन्नत तथा स्थानीय भेडाका जातहरू, तिनीहरूको शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू

२.३.१ उन्नत नश्व: रामबुलेट, पोलवर्थ, रोमनी, मेरिनो

२.३.२ स्थानीय नश्व: भ्याङ्गलुङ्ग, बरुवाल, कागे, लामपुच्छे

२.४ उन्नत तथा स्थानीय सुंगुरका जातहरू, तिनीहरूको शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू

२.४.१ उन्नत जात: ल्याण्डरेस, योर्कशायर, ह्याम्पशायर, ड्युरक

२.४.२ स्थानीय जात: च्वाँचे, बामपुङ्के, हुरा र बँदेलका शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू

२.५ उन्नत जातका कुखुराहरू: न्यू हेम्पशायर, अष्ट्रालोर्प, गिरीराज तथा स्थानीय जातको कुखुराको शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू

२.६ पशु आनुवांशिक श्रोत संरक्षण, विकास तथा उपयोग

२.७ व्यवसायिक पंक्षीपालन विधि — जात, खोर, दानापानी, खोप व्यवस्थापन

२.८ पशुपंक्षी प्रजननका लागि छनौट तथा प्रजनन विधि

२.९ भाले खोजेको पोथीको लक्षण तथा प्रजनन गराउने उपयुक्त समय

२.१० कृत्रिम गर्भाधान विधि, पशु प्रजननको महत्व, कृत्रिम गर्भाधान कार्यमा उपयोग हुने उपकरणहरूको नाम तथा प्रयोग विधि, Estrus Cycle, प्रजननसँग सम्बन्धित गाई भैसीको शरीरबाट निस्कने हर्मोन बारे साधारण जानकारी

२.११ पौष्टिक तत्वहरूको वर्गीकरण: कार्बोहाइड्रेट, प्रोटीन, चिल्लो पदार्थ, भिटामिन र खनिज पदार्थ

२.१२ पशुपंक्षीहरूको लागि संतुलित दाना तयार गर्ने विधि

२.१३ घाँसपात संरक्षण: हे र सायलेज बनाउने विधि र महत्व

२.१४ परालमा युरिया प्रयोग गर्ने विधि र उपयोगिता

२.१५ उन्नत चरन घाँस तथा घाँस खेती तरीका

२.१६ कोसे घाँस: स्टाइलो, बरसिम, कुङ्जु, बोडी (Cow pea), व्हाइट क्लोभर, रेडक्लोभर, कोते, लुसर्न, डेस्मोडियम, केराउ, भेच

२.१७ अकोषे घाँस: नेपियर, पारा, राइग्रास, जै

२.१८ डाले घाँस: इपिल इपिल, वडहर, कोइरालो, टाँकी, काभ्रो, पाखुरी, किम्बु, दबदबे, पैयू, बकेना, निभारो, बैस, भोटेपिपल,

२.१९ प्रचलित तथा उन्नत व्यवस्था अनुसार पशुपंक्षीको गोठ र खोर बनाउन ध्यान दिनुपर्ने आधारहरू (गाई, भैसी, बाखा, भेडा, सुंगुर, कुखुरा, खरायो)

२.२० विभिन्न पशुपंक्षीको भाले, माउ तथा बच्चाको स्याहार सुसार तथा आहाराको व्यवस्था

२.२१ पशुपंक्षीको गोठ, खोर सफासुगन्ध राख्ने र जैविक सुरक्षा विधि

२.२२ स्वच्छ दूध तथा स्वच्छ मासु उत्पादन

प्रदेश लोक सेवा आयोग

गण्डकी प्रदेश

प्रदेश र स्थानीय कृषि सेवा अन्तर्गतका फिसरिज, भेटेरिनरी र लाइभस्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूह, चौथो तह, नायव मत्स्य प्राविधिक सहायक/ नायव पशु स्वास्थ्य प्राविधिक सहायक/नायव पशु सेवा प्राविधिक सहायक पदको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

२.२३ दुग्ध प्रशोधन गर्ने विधि

२.२६ क्रिम, बटर, चिज, छेना, पनिर, कुरौनी, घीउ, आइसक्रिम, दही बनाउने विधि

३. फिसरिज

३.१ माछाको परिभाषा, बाहिरी स्वरूप, विभिन्न अंग र ती अंगका कार्यहरू

३.२ नेपालमा पालिएका स्वदेशी र विदेशी माछाहरू र तिनका आहारविहार बारे साधारण ज्ञान

३.३ मत्स्य पालन पद्धति: पोखरी मत्स्य पालन, पिंजडामा मत्स्य पालन तथा रेसवेमा मत्स्य पालन

३.४ मत्स्य पालनका तरिका (माछाको जातको आधारमा)

३.४.१ एक जातीय मत्स्य पालन

३.४.२ बहुजातीय मत्स्य पालन

३.५ मत्स्य पालनका तरिका (सघनताको आधारमा)

३.५.१ सामान्य मत्स्य पालन

३.५.२ अर्ध सघन मत्स्य पालन

३.५.३ सघन मत्स्य पालन

३.६ एकीकृत मत्स्य पालन तथा व्यवस्थापन

३.६.१ धानखेतमा मत्स्य पालन

३.६.२ पशुपालन र मत्स्य पालन

३.६.३ फलफूल, तरकारी खेती र मत्स्य पालन

३.७ माछा पालनको लागि पोखरीको निर्माण गर्न उपयुक्त स्थलको छनौटका आधारहरू

३.८ मत्स्य पालनको लागि उपयुक्त पानी तथा माटोको गुणस्तर बारे साधारण ज्ञान

३.९ मत्स्य पालनको लागि नयाँ पोखरी निर्माण गर्ने तरिका र ध्यान दिनुपर्ने कुराहरूबारे साधारण ज्ञान

३.१० माउ माछा पोखरी व्यवस्थापन

३.११ भाले र पोथी माउ पहिचान गर्ने तरिका तथा माउ माछाको व्यवस्थापन

३.१२ माछाको प्रजनन विधि: प्राकृतिक, अर्ध—कृत्रिम तथा कृत्रिम प्रजननको तयारी तथा व्यवस्थापन तरिकाहरू

३.१३ मत्स्य बिज उत्पादन: भुसुना भुराको उत्पादन, सानो भुरा हुर्काउने तरिका र ठूलो भुरा हुर्काउने तरिका

३.१४ माछा भुरा ढुवानी गर्ने विधि

३.१४.१ ढुवानी गरिने माछा भुरामा हुनुपर्ने गुणहरू

३.१४.२ माछा भुरा ढुवानीको लागि कण्डिसनिङ्ग र त्यसका फाईदाहरू

३.१४.३ भुरा ढुवानी गरिने पानीको गुणस्तर

३.१४.४ माछा भुरा प्याकेजिङ्ग गर्ने तरिका

३.१५ खानेमाछा उत्पादन व्यवस्थापन:

३.१५.१ पोखरीको तयारी: चून, मलखादको प्रयोग बारे जानकारी

प्रदेश लोक सेवा आयोग

गण्डकी प्रदेश

प्रदेश र स्थानीय कृषि सेवा अन्तर्गतका फिसरिज, भेटेरिनरी र लाइभस्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूह, चौथो तह, नायव मत्स्य प्राविधिक सहायक/ नायव पशु स्वास्थ्य प्राविधिक सहायक/नायव पशु सेवा प्राविधिक सहायक पदको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- ३.१५.२ माछा भुरा स्टकिङ्ग, संख्या निर्धारण र विभिन्न जातका माछा भुराको स्टकिङ अनुपात सम्बन्धी जानकारी
- ३.१६ माछा उत्पादनको लागि आवश्यक आहाराहरूको पौष्टिक तत्व बारे साधारण ज्ञान र त्यसको व्यवस्थापन
- ३.१७ माछाको वृद्धि जाँच तथा दैनिक हेरचाह
- ३.१८ माछाको प्रतिपक्षी जीवहरू, हानिकारक किराहरू एवं पानीमा उम्रने विभिन्न झारपातहरू र तिनीहरूको नियन्त्रण बारे ज्ञान
- ३.१९ माछामा लाग्ने परजीवीजन्य रोगहरू, रोगका कारण, पहिचान र औषधोपचारका तरिकाहरू
- ३.२० माछा उत्पादनको मूल्यांकन गर्ने तरिका र माछाको बजार व्यवस्थापनका तरिकाहरू
- ३.२१ माछा मार्ने तथा समात्ने मुख्य उपकरणहरू र तरिका
- ३.२२ मत्स्य विष तथा त्यसको प्रयोग गर्ने तरिका बारे ज्ञान
- ३.२३ प्राकृतिक जलाशयमा मत्स्य पालन:
 - ३.२३.१ ताल तथा रिजरभ्वायरहरूमा मत्स्य पालन प्रविधि
 - ३.२३.२ इन्क्लोजर मा मत्स्य पालन
- ३.२४ माछा उत्पादनोपरान्त संरक्षण प्रविधिहरू
- ३.२५ बायोफ्लक प्रविधि

४. कृषि, पशुपंक्षी तथा मत्स्य सम्बन्धी

- ४.१ नेपालको संविधानमा कृषि तथा खाद्य सम्बन्धी व्यवस्था
- ४.२ पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा ऐन, २०५५ तथा नियामावली, २०५६
- ४.३ जलचर संरक्षण ऐन, २०१७
- ४.४ प्रदेश कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐन, २०७७
- ४.५ एक स्वास्थ्य रणनीति, २०७६
- ४.६ पशुपंक्षी/मत्स्य अनुसन्धानको संरचना तथा भूमिका
- ४.७ नेपालमा पशुपंक्षी तथा मत्स्य पालनको संक्षिप्त इतिहास तथा वर्तमान अवस्था
- ४.८ गण्डकी प्रदेशको आवधिक योजनामा कृषि/पशुपंक्षी/मत्स्य सम्बन्धी भएका व्यवस्थाहरू
- ४.९ पशुपंक्षी/मत्स्य विकास कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यक्रम तर्जुमा आधारहरू
- ४.१० पशुपंक्षी तथा मत्स्य विकास कार्यक्रममा ऋण, बिमा, उत्पादन सामग्री, औजार तथा उपकरण, बजार तथा मुल्य व्यवस्था
- ४.११ कृषि विकासमा कृषि/पशु सेवा प्रसारको महत्व, सीमितता र प्रभावकारीता
- ४.१२ कृषि/पशुपंक्षी/मत्स्य विकासमा समुह पद्धती प्रकृया र कार्यान्वयन तथा अगुवा कृषक छनौटको आधार, भूमिका र परिचालन
- ४.१३ कृषि विकासमा ग्रामिण पूर्वाधार सिँचाई, कृषि सडक आदिको महत्व

प्रथम पत्रको लागि यथासम्भव निम्नानुसार प्रश्नहरू सोधिने छ ।

प्रदेश लोक सेवा आयोग

गण्डकी प्रदेश

प्रदेश र स्थानीय कृषि सेवा अन्तर्गतका फिसरिज, भेटेरिनरी र लाइभस्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूह, चौथो तह,
नायव मत्स्य प्राविधिक सहायक/ नायव पशु स्वास्थ्य प्राविधिक सहायक/नायव पशु सेवा प्राविधिक सहायक पदको खुला र
आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र (वस्तुगत)					
भाग	खण्ड	विषयवस्तु	परीक्षा प्रणाली	अङ्कभार	प्रश्न संख्या × अङ्क
I	(A)	सामान्य ज्ञान (General Awareness)	बहुवैकल्पिक प्रश्न (MCQs)	२०	१० प्रश्न × २ अङ्क = २०
	(B)	सार्वजनिक व्यवस्थापन (Public Management)		२०	१० प्रश्न × २ अङ्क = २०
II	-	सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job Based -knowledge)		६०	३० प्रश्न × २ अङ्क = ६०

प्रथम पत्रको भाग **(Part II)** सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job based -knowledge) को पाठ्यक्रमका एकाइबाट परीक्षामा यथासम्भव देहाय बमोजिम प्रश्नहरू सोधिने छन् ।

पाठ्यक्रमका एकाइ	1	2	3	4
प्रश्न संख्या	8	8	8	6

प्रदेश लोक सेवा आयोग

गण्डकी प्रदेश

प्रदेश र स्थानीय कृषि सेवा अन्तर्गतका फिसरिज, भेटेरिनरी र लाइभस्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूह, चौथो तह, नायव मत्स्य प्राविधिक सहायक/ नायव पशु स्वास्थ्य प्राविधिक सहायक/नायव पशु सेवा प्राविधिक सहायक पदको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र (Paper II) :-

सेवा सम्बन्धी कार्य-ज्ञान (Job Based -knowledge)

खण्ड-क (Section-A) :- ५० अङ्क

१. १. भेटेरिनरी

- १.१ आन्तरिक परजीवी: नाम्ले जुका, गोलो जुका, फिते जुकाका प्रमुख लक्षण, रोग निदान, उपचार तथा रोकथाम
- १.२ बाह्य परजीवी: किर्ना, जुम्मा, उपियाँ तथा लुतोका प्रमुख लक्षण, रोग निदान, उपचार तथा रोकथाम
- १.३ प्रमुख ब्याक्टेरियल रोगहरु: भ्यागुते रोग, पटके रोग, चरचरे रोग, इन्टेरोटोसेमिया, थुनेलो, क्षयरोग र जोन्स रोग, फाउल टाइफाइड, कुखुराको हैजा, पुल्लोरम, खुर कुहिने रोग, ब्रुसेलसिस तथा लम्पी स्किन रोगका लक्षण, निदान, उपचार तथा रोकथाम
- १.४ प्रमुख भाइरल रोगहरु: पि.पि.आर, एभियन ईन्फ्लुएन्जा, खोरेत, रेविज, स्वाईन फिभर, कुखुराको विफर, गम्बोरो, रानीखेत तथा म्यारेक्स रोगका लक्षण, निदान, उपचार तथा रोकथाम:
- १.५ निम्न प्रजनन सम्बन्धी विकृति: कारण, लक्षण, उपचार तथा रोकथाम
 - १.५.१ साल नझर्ने
 - १.५.२ तुहिने
 - १.५.३ डिस्टोक्रिया
 - १.५.४ बाँझोपन
- १.६ नेपालका प्राथमिकता प्राप्त जुनोटिक रोगहरु
- १.७ पशुपंक्षीमा भिटामिन र खनिजको कमिबाट हुने रोगहरु
- १.८ गाई भैंसीका मेटाबोलिक रोगहरु: मिल्क फिवर, किटोसिस र डाउनर काउ सिन्ड्रोम
- १.९ दुसि तथा दुसि जन्य पर्दाथबाट हुने रोगहरु
- १.१० प्रोटोजोवल रोगहरु: कक्सिडियोसिस तथा रक्त प्रोटोजोवल रोगहरुका प्रमुख लक्षण, रोग निदान, उपचार तथा रोकथाम
- १.११ नमुना संकलन तथा संप्रेषण विधि
- १.१२ आधारभूत प्रयोगशाला उपकरणहरु तथा निर्मलीकरणका तरीकाहरु

२. लाइभस्टक, पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट

- २.१ गाई भैंसीका जातहरु, तिनीहरुको शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरु
 - २.१.१ उन्नत जात: जर्सी, होलिस्टन फ्रिजियन, ब्राउन स्वीस, हरियाना
 - २.१.२ स्थानीय जात: अच्छामी, लुलु, खैला र चौरी

प्रदेश लोक सेवा आयोग

गण्डकी प्रदेश

प्रदेश र स्थानीय कृषि सेवा अन्तर्गतका फिसरिज, भेटेरिनरी र लाइभस्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूह, चौथो तह, नायव मत्स्य प्राविधिक सहायक/ नायव पशु स्वास्थ्य प्राविधिक सहायक/नायव पशु सेवा प्राविधिक सहायक पदको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- २.१.३ उन्नत जात: मुर्गा, निली राभी भैंसी
- २.१.४ स्थानीय जात: लिमे, पारकोटे र गड्डी
- २.२ उन्नत तथा स्थानीय बाखाका जातहरू, तिनीहरूको शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
 - २.२.१ जमुनापारी, वोयर, बारबरी, सानन्, च्याँगा, सिन्हाल, खरी (पहाडी), तराई बाखा
- २.३ उन्नत तथा स्थानीय भेडाका जातहरू, तिनीहरूको शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
 - २.३.१ उन्नत नश्व: रामबुलेट, पोलवर्थ, रोमनी, मेरिनो
 - २.३.२ स्थानीय नश्व: भ्याङ्गलुङ्ग, बरुवाल, कागे, लामपुच्छे
- २.४ उन्नत तथा स्थानीय सुंगुरका जातहरू, तिनीहरूको शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
 - २.४.१ उन्नत जात: ल्याण्डरेस, योर्कशायर, ह्याम्पशायर, ड्युरक
 - २.४.२ स्थानीय जात: च्वाँचे, बामपुङ्के, हुरा र बँदेलका शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
- २.५ उन्नत जातका कुखुराहरू: न्यू हेम्पशायर, अष्ट्रालोर्प, गिरीराज तथा स्थानीय जातको कुखुराको शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
- २.६ पशु आनुवांशिक श्रोत संरक्षण, विकास तथा उपयोग
- २.७ व्यवसायिक पंक्षीपालन विधि — जात, खोर, दानापानी, खोप व्यवस्थापन
- २.८ पशुपंक्षी प्रजननका लागि छनौट तथा प्रजनन विधि
- २.९ भाले खोजेको पोथीको लक्षण तथा प्रजनन गराउने उपयुक्त समय
- २.१० कृत्रिम गर्भाधान विधि, पशु प्रजननको महत्व, कृत्रिम गर्भाधान कार्यमा उपयोग हुने उपकरणहरूको नाम तथा प्रयोग विधि, Estrus Cycle, प्रजननसँग सम्बन्धित गाई भैंसीको शरीरबाट निस्कने हर्मोन बारे साधारण जानकारी
- २.११ पौष्टिक तत्वहरूको वर्गीकरण: कार्बोहाइड्रेट, प्रोटीन, चिल्लो पदार्थ, भिटामिन र खनिज पदार्थ
- २.१२ पशुपंक्षीहरूको लागि संतुलित दाना तयार गर्ने विधि
- २.१३ घाँसपात संरक्षण: हे र सायलेज बनाउने विधि र महत्व
- २.१४ परालमा युरिया प्रयोग गर्ने विधि र उपयोगिता
- २.१५ उन्नत चरन घाँस तथा घाँस खेती तरिका
- २.१६ कोसे घाँस: स्टाइलो, बरसिम, कुड्जु, बोडी (Cow pea), व्हाइट क्लोभर, रेडक्लोभर, कोते, लुसर्न, डेस्मोडियम, केराउ, भेच
- २.१७ अकोषे घाँस: नेपियर, पारा, राइग्रास, जै
- २.१८ डाले घाँस: इपिल इपिल, वडहर, कोइरालो, टाँकी, काभ्रो, पाखुरी, किम्बु, दबदबे, पैयू, बकेना, निभारो, बैस, भोटेपिपल,
- २.१९ प्रचलित तथा उन्नत व्यवस्था अनुसार पशुपंक्षीको गोठ र खोर बनाउन ध्यान दिनुपर्ने आधारहरू (गाई, भैंसी, बाखा, भेडा, सुंगुर, कुखुरा, खरायो)
- २.२० विभिन्न पशुपंक्षीको भाले, माउ तथा बच्चाको स्याहार सुसार तथा आहाराको व्यवस्था
- २.२१ पशुपंक्षीको गोठ, खोर सफासुगधर राख्ने र जैविक सुरक्षा विधि

प्रदेश लोक सेवा आयोग

गण्डकी प्रदेश

प्रदेश र स्थानीय कृषि सेवा अन्तर्गतका फिसरिज, भेटेरिनरी र लाइभस्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूह, चौथो तह, नायव मत्स्य प्राविधिक सहायक/ नायव पशु स्वास्थ्य प्राविधिक सहायक/नायव पशु सेवा प्राविधिक सहायक पदको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

२.२२ स्वच्छ दूध तथा स्वच्छ मासु उत्पादन

२.२३ दुग्ध प्रशोधन गर्ने विधि

२.२६ क्रिम, बटर, चिज, छेना, पनिर, कुरौनी, घीउ, आइसक्रिम, दही बनाउने विधि

खण्ड-ख (Section-B) :- ५० अङ्क

३. ३. फिसरिज

३.१ माछाको परिभाषा, बाहिरी स्वरूप, विभिन्न अंग र ती अंगका कार्यहरू

३.२ नेपालमा पालिएका स्वदेशी र विदेशी माछाहरू र तिनका आहारविहार बारे साधारण ज्ञान

३.३ मत्स्य पालन पद्धति: पोखरी मत्स्य पालन, पिंजडामा मत्स्य पालन तथा रेसवेमा मत्स्य पालन

३.४ मत्स्य पालनका तरिका (माछाको जातको आधारमा)

३.४.१ एक जातीय मत्स्य पालन

३.४.२ बहुजातीय मत्स्य पालन

३.५ मत्स्य पालनका तरिका (सघनताको आधारमा)

३.५.१ सामान्य मत्स्य पालन

३.५.२ अर्ध सघन मत्स्य पालन

३.५.३ सघन मत्स्य पालन

३.६ एकीकृत मत्स्य पालन तथा व्यवस्थापन

३.६.१ धानखेतमा मत्स्य पालन

३.६.३ पशुपालन र मत्स्य पालन

३.६.३ फलफूल, तरकारी खेती र मत्स्य पालन

३.७ माछा पालनको लागि पोखरीको निर्माण गर्न उपयुक्त स्थलको छनौटका आधारहरू

३.८ मत्स्य पालनको लागि उपयुक्त पानी तथा माटोको गुणस्तर बारे साधारण ज्ञान

३.९ मत्स्य पालनको लागि नयाँ पोखरी निर्माण गर्ने तरिका र ध्यान दिनुपर्ने कुराहरूबारे साधारण ज्ञान

३.१० माउ माछा पोखरी व्यवस्थापन

३.११ भाले र पोथी माउ पहिचान गर्ने तरिका तथा माउ माछाको व्यवस्थापन

३.१२ माछाको प्रजनन विधि: प्राकृतिक, अर्ध—कृत्रिम तथा कृत्रिम प्रजननको तयारी तथा व्यवस्थापन तरिकाहरू

३.१३ मत्स्य बिज उत्पादन: भुसुना भुराको उत्पादन, सानो भुरा हुर्काउने तरिका र ठूलो भुरा हुर्काउने तरिका

३.१४ माछा भुरा दुवानी गर्ने विधि

३.१४.१ दुवानी गरिने माछा भुरामा हुनुपर्ने गुणहरू

३.१४.२ माछा भुरा दुवानीको लागि कण्डिसनिङ्ग र त्यसका फाईदाहरू

प्रदेश लोक सेवा आयोग

गण्डकी प्रदेश

प्रदेश र स्थानीय कृषि सेवा अन्तर्गतका फिसरिज, भेटेरिनरी र लाइभस्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूह, चौथो तह, नायव मत्स्य प्राविधिक सहायक/ नायव पशु स्वास्थ्य प्राविधिक सहायक/नायव पशु सेवा प्राविधिक सहायक पदको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

३.१४.३ भुरा ढुवानी गरिने पानीको गुणस्तर

३.१४.४ माछा भुरा प्याकेजिङ गर्ने तरिका

३.१५ खानेमाछा उत्पादन व्यवस्थापन:

३.१५.१ पोखरीको तयारी: चून, मलखादको प्रयोग बारे जानकारी

३.१५.२ माछा भुरा स्टकिङ, संख्या निर्धारण र विभिन्न जातका माछा भुराको स्टकिङ अनुपात सम्बन्धी जानकारी

३.१६ माछा उत्पादनको लागि आवश्यक आहाराहरूको पौष्टिक तत्व बारे साधारण ज्ञान र त्यसको व्यवस्थापन

३.१७ माछाको वृद्धि जाँच तथा दैनिक हेरचाह

३.१८ माछाको प्रतिपक्षी जीवहरू, हानिकारक किराहरू एवं पानीमा उम्रने विभिन्न झारपातहरू र तिनीहरूको नियन्त्रण बारे ज्ञान

३.१९ माछामा लाग्ने परजीवीजन्य रोगहरू, रोगका कारण, पहिचान र औषधोपचारका तरिकाहरू

३.२० माछा उत्पादनको मूल्यांकन गर्ने तरिका र माछाको बजार व्यवस्थापनका तरिकाहरू

३.२१ माछा मार्ने तथा समात्ने मुख्य उपकरणहरू र तरिका

३.२२ मत्स्य विष तथा त्यसको प्रयोग गर्ने तरिका बारे ज्ञान

३.२३ प्राकृतिक जलाशयमा मत्स्य पालन:

३.२३.१ ताल तथा रिजरभ्वायरहरूमा मत्स्य पालन प्रविधि

३.२३.२ इन्क्लोजर मा मत्स्य पालन

३.२४ माछा उत्पादनोपरान्त संरक्षण प्रविधिहरू

३.२५ बायोफ्लक प्रविधि

४. कृषि, पशुपंक्षी तथा मत्स्य सम्बन्धी

४.१ नेपालको संविधानमा कृषि तथा खाद्य सम्बन्धी व्यवस्था

४.२ पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा ऐन, २०५५ तथा नियमावली, २०५६

४.३ जलचर संरक्षण ऐन, २०१७

४.४ प्रदेश कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐन, २०७७

४.५ एक स्वास्थ्य रणनीति, २०७६

४.६ पशुपंक्षी/मत्स्य अनुसन्धानको संरचना तथा भूमिका

४.७ नेपालमा पशुपंक्षी तथा मत्स्य पालनको संक्षिप्त इतिहास तथा वर्तमान अवस्था

४.८ गण्डकी प्रदेशको आवधिक योजनामा कृषि/पशुपंक्षी/मत्स्य सम्बन्धी भएका व्यवस्थाहरू

४.९ पशुपंक्षी/मत्स्य विकास कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यक्रम तर्जुमा आधारहरू

४.१० पशुपंक्षी तथा मत्स्य विकास कार्यक्रममा ऋण, बिमा, उत्पादन सामग्री, औजार तथा उपकरण, बजार तथा मुल्य व्यवस्था

४.११ कृषि विकासमा कृषि/पशु सेवा प्रसारको महत्व, सीमितता र प्रभावकारीता

प्रदेश लोक सेवा आयोग

गण्डकी प्रदेश

प्रदेश र स्थानीय कृषि सेवा अन्तर्गतका फिसरिज, भेटरिनरी र लाइभस्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूह, चौथो तह,
नायव मत्स्य प्राविधिक सहायक/ नायव पशु स्वास्थ्य प्राविधिक सहायक/नायव पशु सेवा प्राविधिक सहायक पदको खुला र
आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

४.१२ कृषि/पशुपंक्षी/मत्स्य विकासमा समुह पद्धती प्रकृया र कार्यान्वयन तथा अगुवा कृषक
छनौटको आधार, भूमिका र परिचालन

४.१३ कृषि विकासमा ग्रामिण पूर्वाधार सिँचाई, कृषि सडक आदिको महत्व

द्वितीय पत्रको लागि यथासम्भव निम्नानुसार प्रश्नहरू सोधिनेछ ।

द्वितीय पत्र (विषयगत)					
पत्र	विषय	खण्ड	अङ्कभार	छोटो उत्तर	लामो उत्तर
द्वितीय	सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job Based-Knowledge)	(A)	५०	६ प्रश्न × ५ अङ्क = ३०	२ प्रश्न × १० अङ्क = २०
		(B)	५०	६ प्रश्न × ५ अङ्क = ३०	२ प्रश्न × १० अङ्क = २०

द्वितीय पत्रको भाग **(Part II)** सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job based - knowledge) को पाठ्यक्रमका एकाइबाट परीक्षामा यथासम्भव देहाय बमोजिम प्रश्नहरू सोधिने छ ।

खण्ड	छोटो उत्तर				लामो उत्तर			
	Section A		Section B		Section A		Section B	
पाठ्यक्रमका एकाइ	1	2	3	4	1	2	3	4
प्रश्न संख्या	3	3	3	3	1	1	1	1